

Vtáčia kriminalita na Slovensku

Od roku 2002 sa mimovládne organizácie Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) intenzívne venujú problematike vtáčej kriminality na celom území Slovenska. V roku 2004 sa k nám pridala novozaložená organizácia Klub stráže prírody (KSP), ktorej úlohou je aj príprava a koordinácia terénnych zásahov. V súčasnosti evidujeme 697 prípadov porušovania legislatívy týkajúcej sa ochrany vtáctva na Slovensku.

Odhaľovanie prípadov prenasledovania vtáctva stojí mimovládne organizácie množstvo úsilia, avšak úspešné prípady z posledných rokov potvrdzujú, že ide o dôležité a zmysluplné aktivity. Aj v roku 2004 mimovládne organizácie dokázali, že sú schopné vďaka odbornému prístupu a silnému nasadeniu priniesť informácie o závažných protiprávných činnostiach, ktoré by inak chýbali v štatistikách štátnych orgánov.

Evidencia prípadov v databáze SOVS/RPS

V roku 2002 bola vytvorená špeciálna spoločná databáza mimovládnych organizácií SOVS a RPS, v ktorej v súčasnosti evidujeme 697 prípadov vtáčej kriminality (z toho 595 prípadov je z obdobia po roku 1995, z obdobia 2002 – 2004 evidujeme 256 prípadov). Celkový počet obetí vtáčej kriminality predstavuje 3094 jedincov a 194 druhov vtáctva.

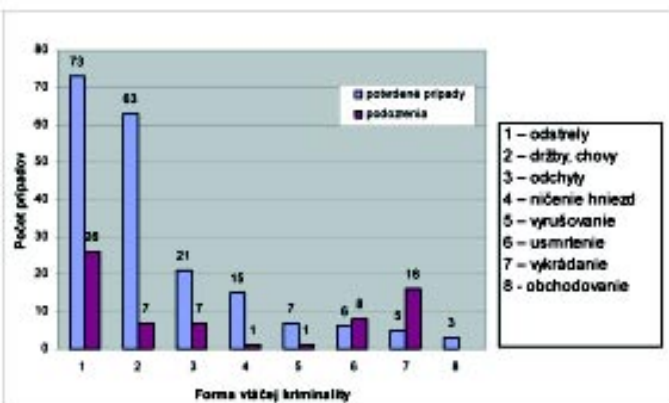
Na základe údajov z minulých rokov možno konštatovať, že k porušovaniu legislatívy ochrany vtáctva dochádza na celom území Slovenska (doteraz evidujeme incidenty zo 70 okresov Slovenska (88,6 %). Najviac prípadov bolo zistených v okresoch Trnava (50) a Nové Zámky (35). Medzi najčastejšie obeť prenasledovania patria u nás dravce, sovy, kormorány a viaceré druhy volaviek (myšiak lesný – 115 prípadov, jastrab lesný – 75 prípadov, sokol myšiak – 48 prípadov, kormorán veľký – 14 prípadov, volavka popolavá 8 prípadov).

Zhrnutie prípadov evidovaných v roku 2004

V roku 2004 bolo v databáze SOVS/RPS evidova-

Graf 1: Prehľad foriem vtáčej kriminality v r. 2002 – 2004

ných 33 prípadov vtáčej kriminality. Obeťami sa stalo 17 u nás voľne žijúcich druhov vtáctva. V 28 prípadoch figurovali naše pôvodné druhy vtáctva, 5 prípadov tvoria incidenty, ktorých obeťami sa stali papagáje (*Psittaciformes*). Najfrekvencovanejšími formami vtáčej kriminality boli nelegálne odstrel a nelegálne držby vtáctva (graf 1). Najčastejšími obeťami v dosiaľ zistených prípadoch sa stali dravce myšiak lesný (*Buteo buteo*) a orol kráľovský (*Aquila heliaca*). Najviac prípadov bolo zistených v okresoch Nové Zámky (5), Komárno (5) a Dunajská Streda (3).

Výber z ornitologickej čiernej kroniky roku 2004:

- marec 2004 – Moča (okres Komárno) – nález smrteľne postreleného myšiaka

lesného (*Buteo buteo*). Jedinec bol ošetrený, avšak vzhľadom k vážnym zraneniam musel byť utratený. ŠOP SR – Správa CHKO Dunajské luhy podala trestné oznámenie na neznámeho páchatela (ŠOP SR, 2004),

- máj 2004 – Hul (okres Nové Zámky) – nález smrteľne postreleného orla kriklavého (*Aquila pomarina*) s približne 2 týždne starým strelným zranením. Rany na krídle a boku tela boli napadnuté larvami múch. Následkom zranení orol podľahol (ŠOP SR – CHKO Dunajské luhy, 2004),

- jún 2004 – Šenkvice (okres Pezinok) – zistené vykradnuté hniezdo orla kráľovského (*Aquila heliaca*). Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatela (RPS, 2004),

- jún 2004 – Iňačovce (okres Michalovce) – nález postrieľaných druhov rybožravého vtáctva (kormorán veľký – *Phalacrocorax carbo*, volavka popolavá – *Ardea cinerea*, potápka chocholáta – *Podiceps cristatus*), odhalenie nelegálnej strelby na preletujúceho kormorána veľkého). Podané trestné oznámenie príslušnému policajnému orgánu, ako aj podnet na prešetrenie Slovenskou inšpekciou ŽP (SOVS, 2004),

- jún 2004 – Kamenica nad Hronom (okres Nové Zámky) – nález postreleného výra skalného (*Bubo bubo*). Výr na následky zranení uhynul. Podané bolo trestné oznámenie na neznámeho páchatela (ŠOP SR – Správa CHKO Dunajské luhy, 2004),

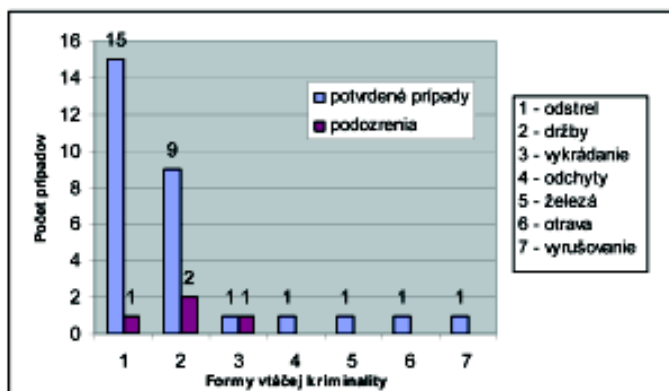
- júl 2004 – Martovce (okres Komárno) – nález postreleného mláďaťa bociana bieleho (*Ciconia ciconia*). Zranenie muselo byť operované. Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatela (ŠOP SR – CHKO Dunajské luhy, 2004),

- október 2004 – Bažantnica Bajč (okres Komárno) – odhalenie nelegálneho použitia jastrabích košov. Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatela (RPS, 2004),

- november 2004 – Michal na Ostrove (okres Dunajská Streda) – nález postreleného jedinca sokola rároha (*Falco cherrug*). Brokové projektily spôsobili trieštvivú zlomeninu kosti krídla. Sokol zostane v trvalej rehabilitácii, neschopný návratu do prírody. Správa CHKO Dunajské luhy podala trestné oznámenie na

Graf 2: Prehľad foriem vtáčej kriminality evidovaných v roku 2004

neznámeho páchatela (ŠOP SR, RPS, 2004).

Od roku 2002 mimovládne organizácie SOVS a RPS evidujú viac ako 256 prípadov vtáčej kriminality, z ktorých mnohé boli odhalené pracovníkmi alebo členmi týchto organizácií. Množstvo a závažnosť prípadov zistených v posledných rokoch potvrdzujú, že prenasledovanie vtáctva nie je na Slovensku minulosťou.

Všetky dôležité informácie o aktuálnej situácii vo vtáčej kriminalite zasielajú mimovládne organizácie každoročne formou správy o stave vtáčej kriminality príslušným ministerstvám a štátnym orgánom.

Masaker vtáctva, ktorý nemá obdobu!

Krkavcovité vtáky patria medzi „tradične“ prenasledovanú skupinu operencov. Napriek tomu, že takmer všetci zástupcovia tejto čelade sú na Slovensku poľnou zverou a je možné ich zákonným spôsobom loviť, naďalej sa stretávame s prípadmi, kedy sú celé kolónie likvidované nelegálne. Posledný prípad, s ktorým sme sa stretli, nás doslova šokoval...

O incidente sme sa dozvedeli od pracovníkov Obvodného úradu životného prostredia v Galante, ktorí v poľnom lešiku pri obci Topoľnica našli začiatkom mája 2005 niekoľko jedincov usmrtených mláďat havranov poľných (*Corvus*

frugilegus). Veterinárne vyšetrenie potvrdilo, že príčinou úhynu bol odstrel brokovnicami a vzduchovkami. Prípad bol následne nahlásený na príslušné oddelenie Policajného zboru (ďalej len PZ). O týždeň neskôr, 20. mája 2005 lokalitu kontrolovali aj pracovníci Štátnej ochrany prírody SR, ktorí tu našli celkovo 47 uhynutých a 2 ťažko zranené jedince. Keďže bolo potrebné vykonať podrobnú obhliadku

a zdokumentovanie miesta činu, dňa 30. 5. 2005 poľný lesík s kolóniou havranov navštívili príslušníci PZ, vyšetrovateľ Prezídia PZ a súčinnosť poskytol aj pracovník SOVS, ktorý je členom stráže prírody v príslušnom regióne.

Po niekoľkých hodinách strávených pod hniezdami havranov a v blízkom okolí sme boli zaskočení výsledným zistením. Celkový počet dohľadných havranov dosiahol cifru 240, pričom viac ako 95 % tvorili mláďatá rôzneho veku. Telá havranov rozkladajúce sa na zemi, visiace na konároch

Podľa predbežných odhadov v Topoľnici hniezdi 60 – 80 párov havranov. Zostáva nám len smutné konštatovanie, že intenzívnej strelbe zrejme neuniklo ani jedno hniezdo, pričom boli usmrtené alebo zranené takmer všetky mláďatá.

Mjr. Ing. Mário Kern z Prezídia Policajného zboru k prípadu povedal: „Na základe podrobnej obhliadky miesta činu môžeme konštatovať, že havrany boli pravdepodobne usmrcované vo viacerých termínoch, čomu nasvedčuje rôzny vek mláďat, ako aj rozdielne štádium rozkladu kadáverov. Vzhľadom na celkovú výšku škody, ktorá predstavuje 1 200 000 Sk, ako aj na zavrnutia hodný spôsob spáchania tohto činu, hrozí páchatelovi trest až 5 rokov väzenia. Polícia začala trestné stíhanie vo veci trestných činov pytliactva a porušovania ochrany rastlín a živočíchov.“

a hniezdach, ale aj živé jedince s ťažkými zraneniami boli svedectvom nelútostného masaku. S vysokou pravdepodobnosťou sa ďalšie desiatky uhynutých mláďat nachádzali v ťažko dostupných hniezdach, iné uhynuli na následky strelných zranení v nasledujúcich dňoch a týždňoch. Navyše predpokladáme, že časť obetí už stihli odniesť líšky. Celkový počet obetí bol s veľkou pravdepodobnosťou väčší ako 300 jedincov!

Hoci nelegálna strelba na havrany, ktoré sú ešte i dnes nesprávne považované za tzv. škodnú zver, nie je ničím výnimočným, s prípadom takéhoto rozsahu sme sa ešte nestretli. Ide o dosiaľ najväčší masaker vtáctva s použitím strelnej zbrane na Slovensku. Lokalita Topoľnica navyše pre nás nie je z hľadiska vtáčej kriminality neznáma. Už v roku 2001 tu našli členovia SOVS mláďatá havranov, ktoré boli s najväčšou pravdepodobnosťou tiež usmrtené strelnými zbraňami (Vtáčie správy, jún 2001).

Okres Galanta patrí medzi oblasti s najväčším počtom odhalených prípadov vtáčej kriminality na Slovensku a prenasledovanie vtáctva so zbraňou v ruke je tu hlboko zakoreněným problémom. Najčastejšie boli zistené prípady nelegálnych odstrelom myšiakov a jastrabov lesných, ale aj ďalších druhov dravcov, sov a vodného vtáctva. Neraz pritom išlo o kriticky ohrozené druhy.

Marek Brinzík

Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku